

Căruța cu paiațe, model 1997 (2)

Începusem, în numărul trecut, povestea aventurilor (înelșnite financiar de Ministerul Culturii și Ministerul de Externe) ale unei mici trupe de teatru, compania Romthalia a Fundației culturale Euroart, pornită să cucerească Italia (ori, măcar, o parte a ei) cu piesa lui Teodor Mazilu **Don Juan moare ca toți ceilalți**, tradusă în italienește de Carmen Velcu, pusă în scenă de Renato Giordano și jucată de Ștefan Velniciuc, Jeanine Stavarache, Eugen Cristea și Cristina Deleanu. După participarea, ca invitat de onoare, la Festivalul „Salvo Randone” din localitatea siciliană Caltabellotta, spectacolul, primit acolo cu aplauze deloc circumstanțiale și distins cu un premiu, urma să fie prezentat și la Institutul Român de cultură de la Veneția. Așadar, tocmai în celălalt capăt al „cizmei” mediteraneene...

Ne-am îmbarcat, prin urmare, cu cățel și purcel, în microbuzul care ne-a purtat, vreme de două ore, prin splendoarea sălbatică a insulei lui Pirandello și am ajuns, gata obosiți, la gara din Palermo, de unde aveam să luăm trenul spre orașul „gemenilor venețieni” – Carlo Goldoni și inamicul său de-o viață, Carlo Gozzi. Să mai descriu panica ce ne-a cuprins atunci când, la Palermo, am descoperit că Laurențiu, „sunetistul”, uitase la hotel o sacoșă în care avea nu numai toate hainele, ci și benzile imprimate cu muzica spectacolului? Să-mi mai amintesc de plăcerile voiajului, timp de o jumătate de zi și o noapte întregă, cu vagonul de dormit clasa a II-a (șase cușete) într-un compartiment în care aerul condiționat nu funcționa („Vă faceți vânt cu evantaiul!”, ne-a sfătuit, între două măsuri de canțonetă, conductorul rotofei și imperturbabil) și în care numai bagajele conținând costumele de scenă ocupau o treime din spațiu? Să mai... dar ce rost are? Destul să spun că ne-am simțit ca acasă – te pomenești că SNCFR-ul s-o fi înfrățit cu SNCF-ul ori cum l-o fi chemând! Și am început să pândim pe fereastră, încă de când mai erau destui kilometri până acolo, ivirea „falnicei Veneții”. Care, spre prânz, s-a arătat, în fine, dintre apele învăluite de o ceață străvezie...

Frumos e și în iulie la Veneția

La Serenissima, cum i se spunea acum câteva secole Veneției, îți vine în întâmpinare, încă de cum ieși din gară, în toată splendoarea ei un pic artificială. Deși din filme și cărți (de citit și de privit) știi – ori crezi că știi – cam totul despre acest oraș unic în lume, unic în ciuda concurenței neloiale pe care încearcă să i-o facă felurite „Veneții” ale nordului, estului și vestului (Amsterdam, Sankt-Petersburg, cartierul medieval din Strasbourg), deși, zic, memoria culturală îți dă ghes spre oarece blazare, șocul e garantat. Este, la început, un șoc negativ: în ilustrate, și canalele, cu forfota lor de ambarcațiuni, de la democraticul **vaporetto** la aristocratica gondolă (ocupată, îndeobște, de americani obezi), de la bărcile greoaie la șalupele ultrarapide, și străduțele înguste, și mândra siluetă a câte unei catedrale par mult mai autentice decât în realitate... Și, pe urmă, în **cartoline** locurile sunt aproape depopulate... Nu trebuie să-ți croiești drum cu coatele printre valuri de oameni în care italienii (nemaivorbind de venețienii de baștină) se află în zdrobitoare minoritate; domină, firește, japonezii, dar nici Asia de sud-est (Thailanda, Malaesia, Birmania și ce mai dă Dumnezeu) nu e slab reprezentată, iar francezii, germanii, spaniolii sunt monedă curentă – controlată, desigur, de dolarul omniprezent. Toți fotografiază de zor – te întrebi când mai au vreme să vadă ceva cu ochiul natural – sau aleargă halucinați către cutare ori cutare „obiectiv”; și, Doamne, câte mai sunt! În „vârful topului” – cum se zice prin mass-media românească – tronează, desigur, Piazza San Marco: imensă, deconcertantă prin amestecul de stiluri (cărămida roșie a Campanilei nu se „mariază” deloc cu auria cupolă bizantină a bazilicii și nici cu arcadele maure îndărătul cărora se ascund cafenele celebre și luxoase magazine de cristalerie și bijuterii) și potopită de porumbei și de oameni. În mijlocul pieței, într-o amiază timpurie, zace o grămăjoară patetică de pene mânjite cu sânge: un porumbel strivit, cine știe cum, sub picioare – simbol, aproape prea demonstrativ, al unei Veneții pe care turismul o distruge în aceeași măsură în care o hrănește...

Dar Institutul Român de cultură se află, din fericire, pe o stradă comparativ liniștită; prin fața clădirii trec, într-un minut, nu sute, ci doar zeci de oameni! Cumpărată de Nicolae Iorga pentru statul român, ea, clădirea, adăpostește câteva „apartamente” și patru sau cinci săli mai încăpătoare, folosite pentru expoziții și, din când în când, pentru spectacole sosite din patria-mumă. Directorul-adjunct Dan Pineta (scaunul de director „plin” a rămas, după plecarea lui Paul Everac, gol) ne primește cu multă gentilețe și ne lasă mână liberă în amenajarea spațiului (deloc generos) în care se va desfășura spectacolul. E, totuși, incinta cea mai vastă din Institut; celelalte săli sunt garnisite cu niște exponate despre care prefer să nu mă pronunț (dacă m-aș fi făcut, cum aveam de gând odată, critic de artă plastică, nu mi-aș fi pus frâu

Eugen Cristea și Ștefan Velniciuc în **Don Juan moare ca toți ceilalți** de Teodor Mazilu, în regia lui Renato Giordano (Compania Romthalia)

foto: Mihai Sfruscă

© Ștefan Velniciuc și Cristina Deleanu în Don Juan...

gurii). Vor fi, bineînțeles, probleme cu luminile, iar decorul trebuie improvisat din ce se găsește la fața locului. Bine, măcar, că între timp a sosit buclucașa sacoșă cu muzică! La repetiția tehnică, spectacolul o ia, decis, pe calea creației colective: unul vine cu o idee, altul – cu alta. Dar dacă am pune scaunele în unghi? Dar dacă am intra pe acolo și am ieși pe dincolo? Dar dacă...? Nicolae Ieremciuc, șeful „culiselor” (și, **en occurence**, actor fără replică în spectacol) ne lasă pe toți să ne dăm cu părerea, după care încheie scurt: „Nu se poate decât așa!”. „Așa” se dovedește a fi, până la urmă, foarte bine, textul capătă chiar mai multă pregnanță și, cum-necum, au încăput în varianta finală de mizanscenă cam toate sugestiile emise pe parcurs. (Și mai umblă vorba că nu se poate face teatru fără regizor!, mă gândesc eu, într-o paranteză de care mi-e atât de rușine, încât rog publicul cititor s-o uite imediat.) Doar Carmen Velcu, „șefa” expediției, e încă neliniștită: ce-o să fie? cum o să iasă?

leşe, în seara reprezentației, un spectacol la fel de bun ca și acela supravegheat, în Sicilia, de „autorul” de drept, regizorul Renato Giordano. E adevărat, câte cineva s-a mai bâlbâit, câte cineva a mai „scăpat căii” spre public, băncile din decor (împrumutate de la o mică **osteria** din vecini, ai cărei proprietari au venit, desigur, să le admire în ipostaza artistică) nu semănau una cu cealaltă, dar, în spațiul acela atât de „neconvențional”, totul a căpătat farmec și naturalețe. Spectatorii – români locuitori la Veneția și italieni interesați de teatru (mai ales într-un oraș care, aproape incredibil, nu strălucește la acest capitol, după cum s-au plâns toți) – au gustat cu delicii replicile

lui Mazilu („Există ceva studii traduse în italiană despre acest autor?”, m-a întrebat, la sfârșit, un domn ceremonios și venerabil, adăugând: „N-am fost niciodată în România, dar vin regulat la Institut”) și au aplaudat cu o căldură pe măsura zăpușelii din sală. La micul cocteil oferit apoi de gazde, Ștefan Velniciuc (Don Juan), Jeanine Stavarache (Maria Magdalena), Eugen Cristea (Paznicul) și Cristina Deleanu (Maria Antoaneta) sunt lăudați, felicitați, sărutați. Un student foarte vorbăreț (uimitor de analitic și de plastic în expresii) mă întreține îndelung pe tema diferențelor structurale dintre actorii români (pe care acum i-a urmărit pentru prima dată!) și cei italieni, diferențe mergând net în favoarea celor dintâi, spune el, căci „observ că ei îmbină identificarea și distanțarea, pe când ai noștri se lasă purtați exclusiv de sentiment”. Ar vrea să mai vadă teatru românesc, „să vină mai multe trupe, să joace și prin universități, să știți că, dacă n-ar fi fost colegii mei în vacanță, s-ar fi făcut coadă la ușă, fiindcă la Veneția nu prea avem teatru...”

... Într-o scurtă plimbare nocturnă, după spectacol, o altă Veneție mă înconjoară. O Veneție pustie, tăcută, melancolică, deasupra căreia o Lună parcă de hârtie, galbenă și misterioasă, aruncă mai mult întuneric decât lumină. Regăsesc, o dată cu altă referință culturală („Dans Venise la rouge/Pas un bateau qui bouge...” – Musset, al cărui distih mă obseda de o săptămână), un uriaș decor abandonat unde, pentru câteva ore, umbra lui Mazilu va fi colindat la braț cu umbrele, în fine împăcate, ale celor doi Carlo, Goldoni și Gozzi...

ALICE GEORGESCU